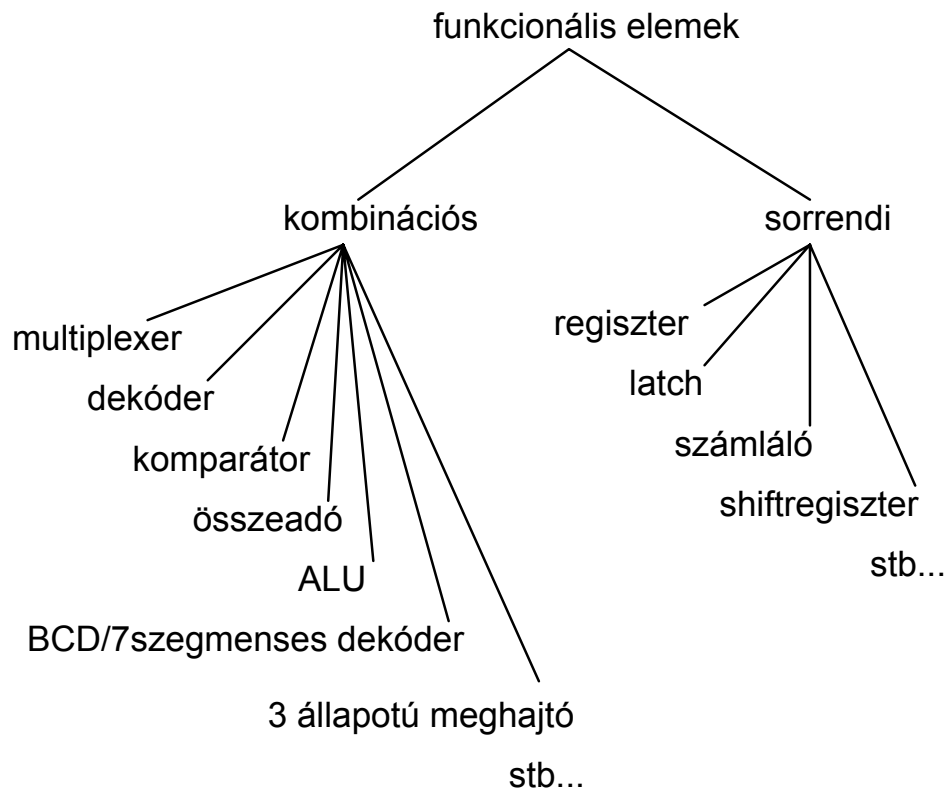

Funkcionális elemek

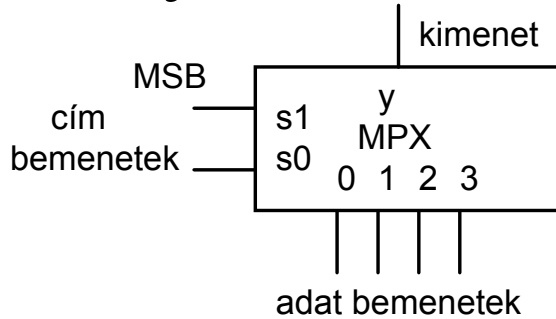
© Benesóczky Zoltán 2004

A jegyzetet a szerzői jog védi. Azt a BME hallgatói használhatják, nyomtathatják tanulás céljából.
Minden egyéb felhasználáshoz a szerző beleegyezése szükséges.

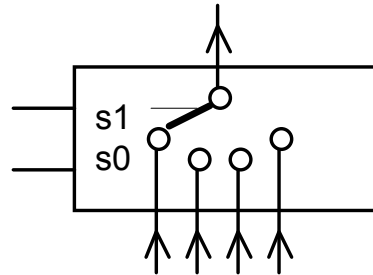
Multiplexer

Rajzele:

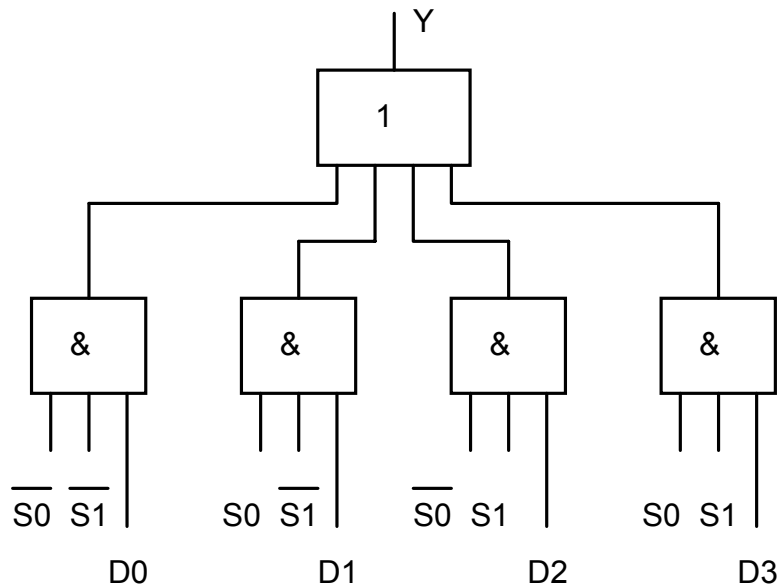
a)

Működése:

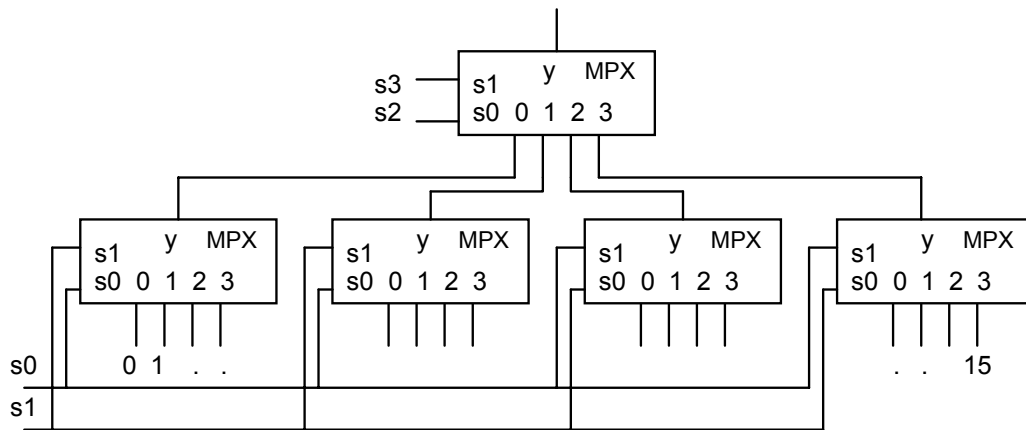

b)

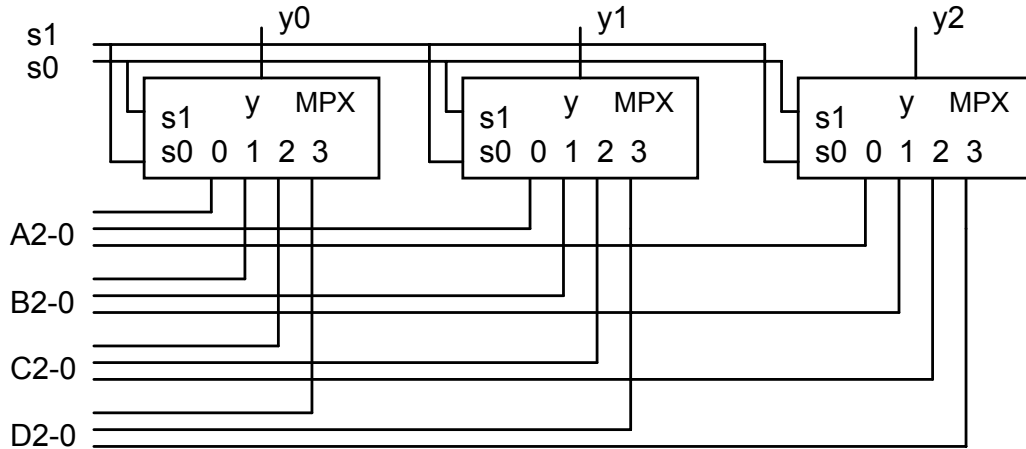
Belső felépítése:

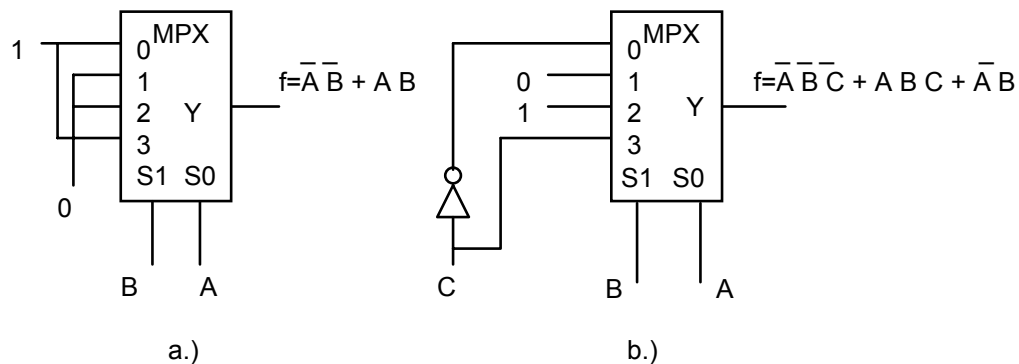
Csatorna számának növelése:

Csatorna szélességének bővítése:

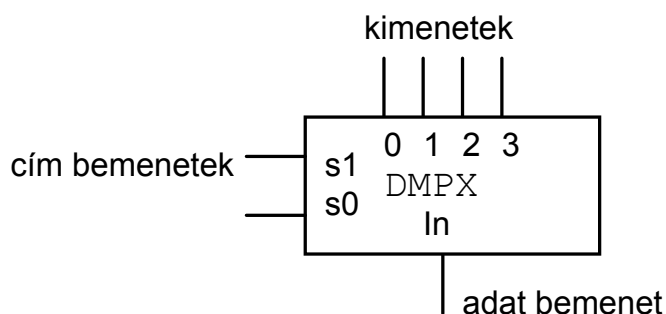
Multiplexer mint univerzális KH:

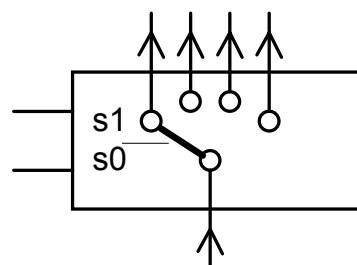
Dekóder/demultiplexer

A dekóder rajzjele:

Működése:

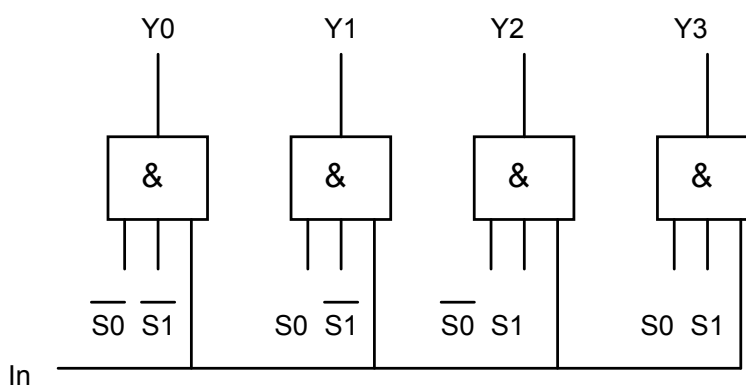

a.)

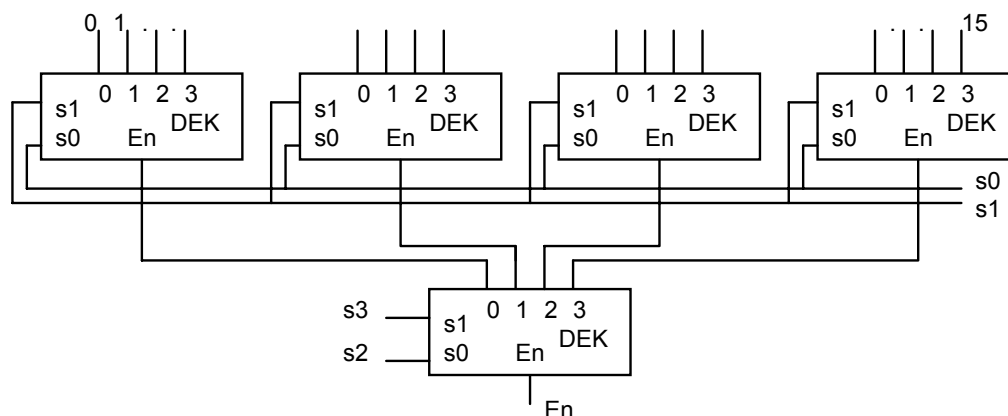

b.)

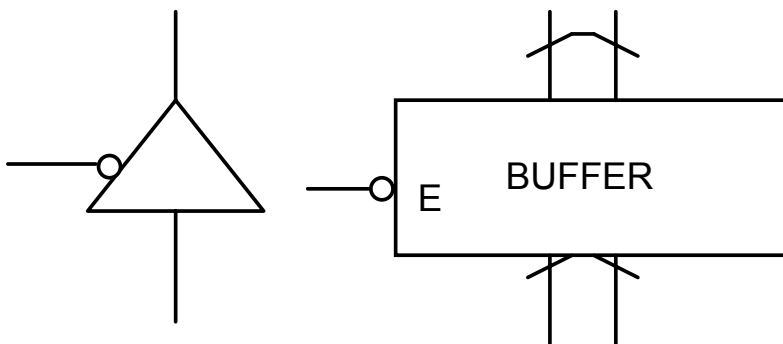
A dekóder belső felépítése:

A dekóder bővítése:

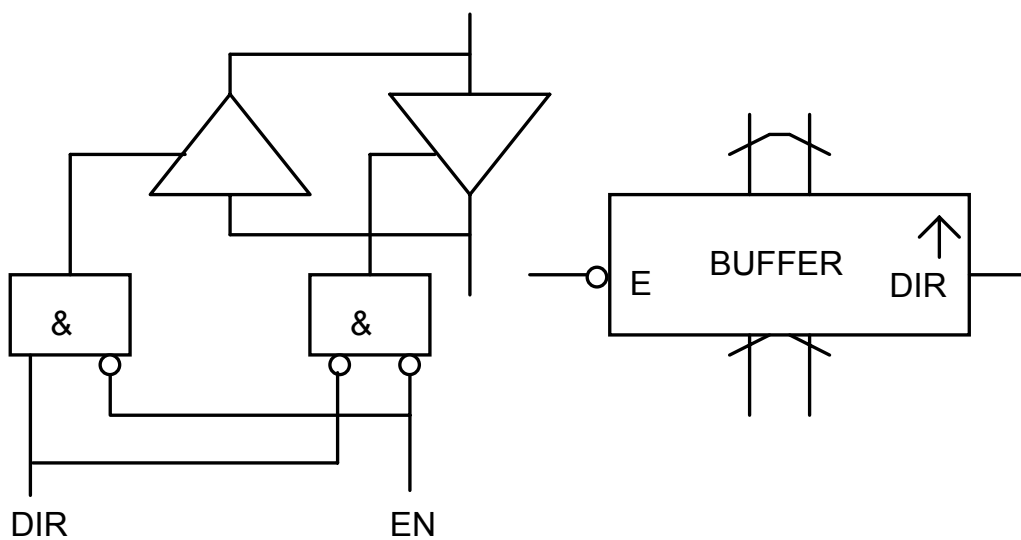

3 állapotú meghajtó

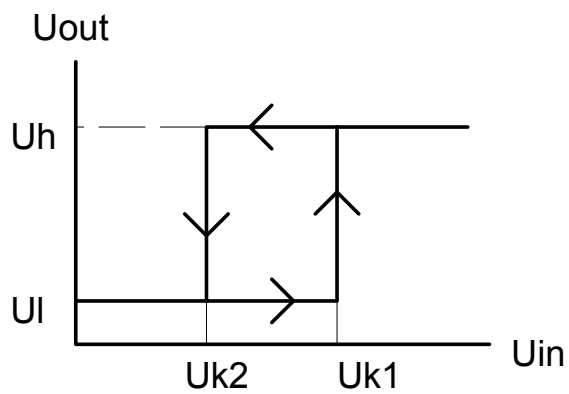
a.)

b.)

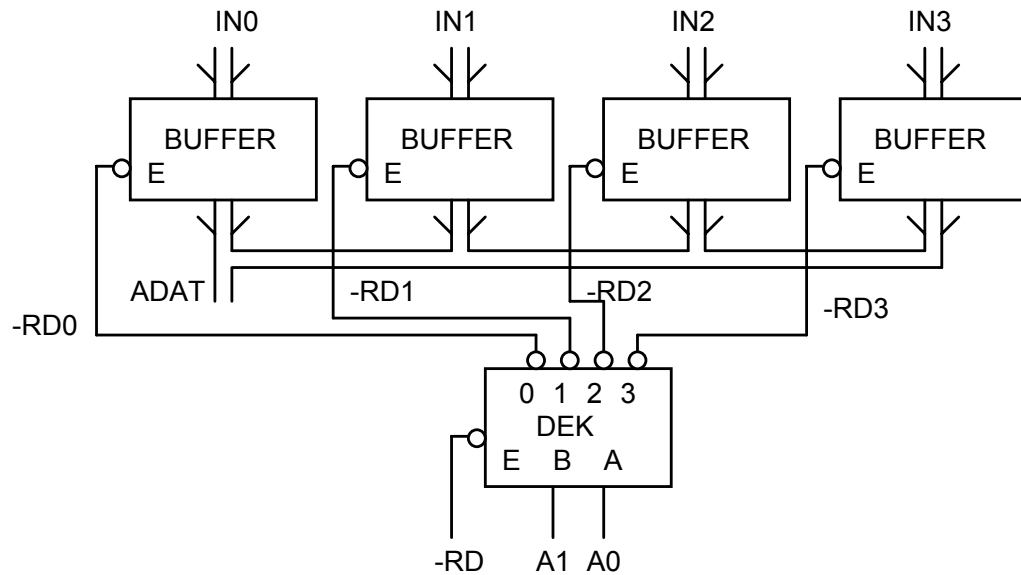
a.)

b.)

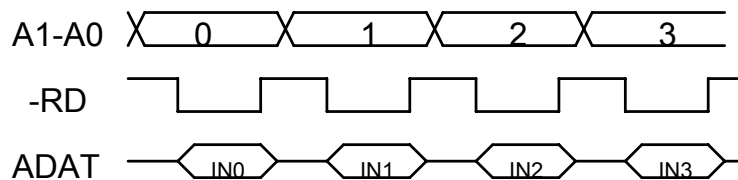
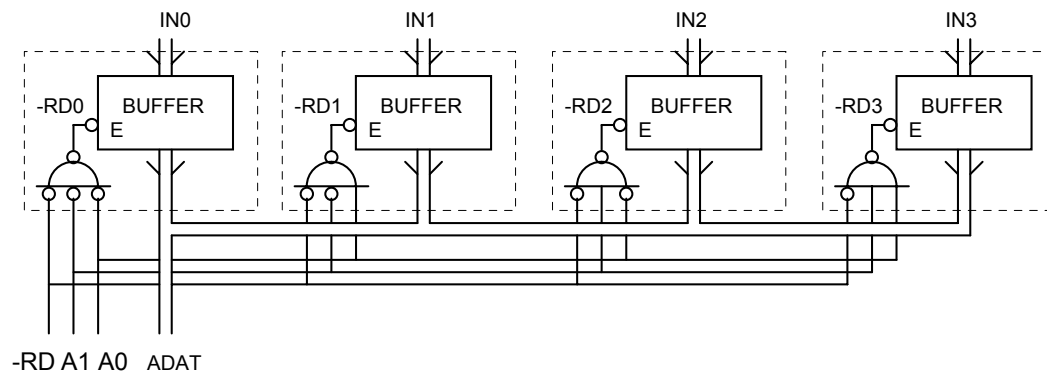

Multiplexer 3 állapotú meghajtóval

Centralizált felépítés:

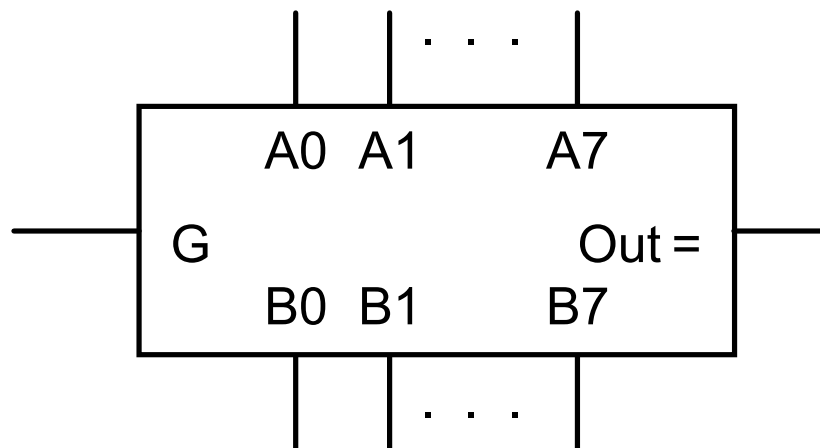
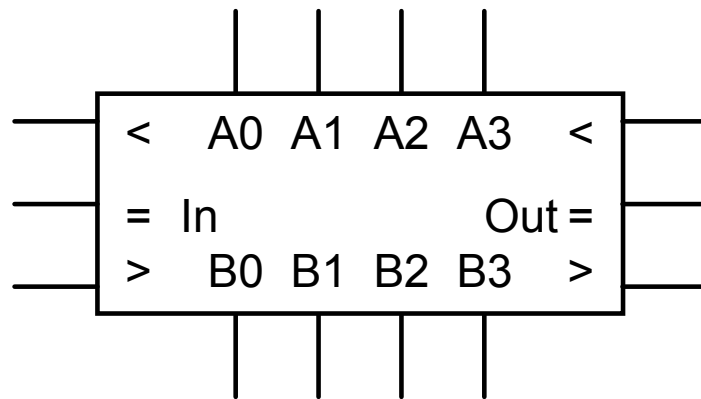

Decentralizált felépítés:

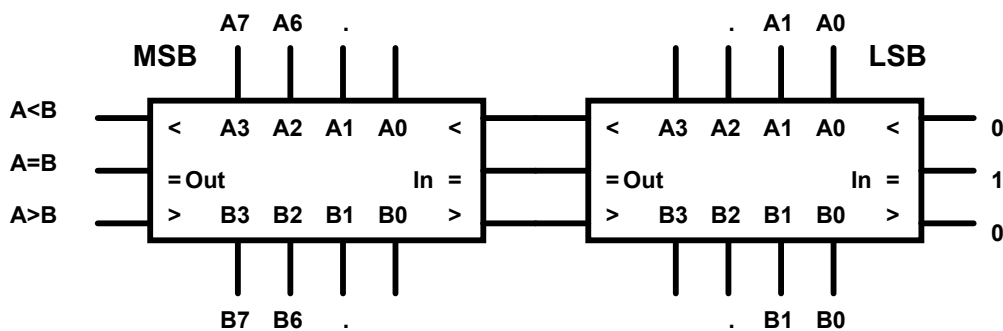
Komparátor

Rajzjele:

Hagyományos kaszkádosítás

A legelső komparátor kaszkádosító bemeneteit úgy kell beállítani, mintha egy előző komparátor egyenlőséget jelezne.

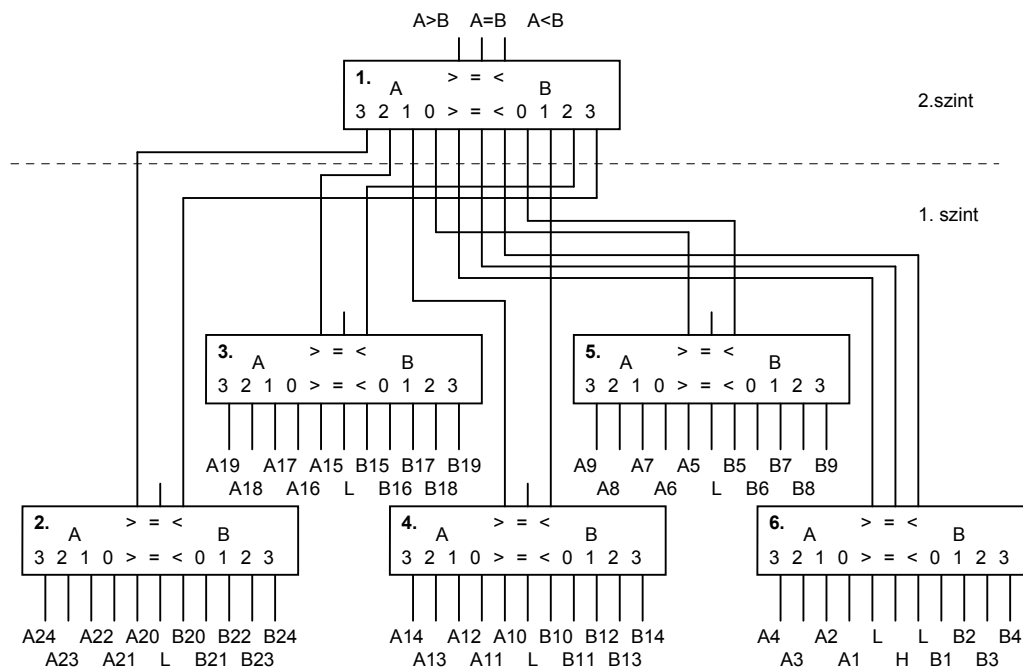
Komparátorral a 2-es komplementben ábrázolt számokat az előjel bit invertálása után tudjuk összehasonlítani (offset kóddá transzformálás).

Gyorsított kaszkádosítás

A hagyományos kaszkádosítás hátránya, hogy a kaszkádosított egységek késletetési ideje összeadódik.

Itt 4 bites komparátorokkal gyors 24 bites komparátor.

A kapcsolás olyan komparátort tételez fel, amelynek $<$ és $>$ bementére egyszerre 1-et kapcsolva, annak $<$ és $>$ kimenete egyforma logikai értéket ad, ha $A=B$.

Összeadó

Funkciója:

Az összeadó két n bites (előjel nélküli abszolútértékes vagy 2-es komplementes ábrázolású) bináris szám összeadása.

$0+0=0$ $C=0$, $0+1=1+0=1$ $C=0$,

$1+1=0$ $C=1$

Pl: **1001**

+1011

10100

Paramétere:

- szószélesség (hány bites): n

Bemenetei:

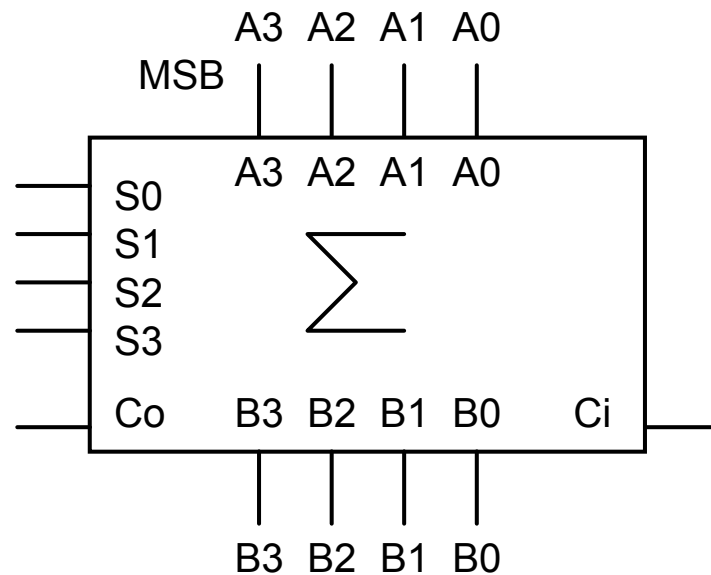
- összeadandó számok (A, B) $2 \times n$ bit
 C_i átvitel bemenet

Kimenetei:

- eredmény S (SUM) n bit

- Co átvitel

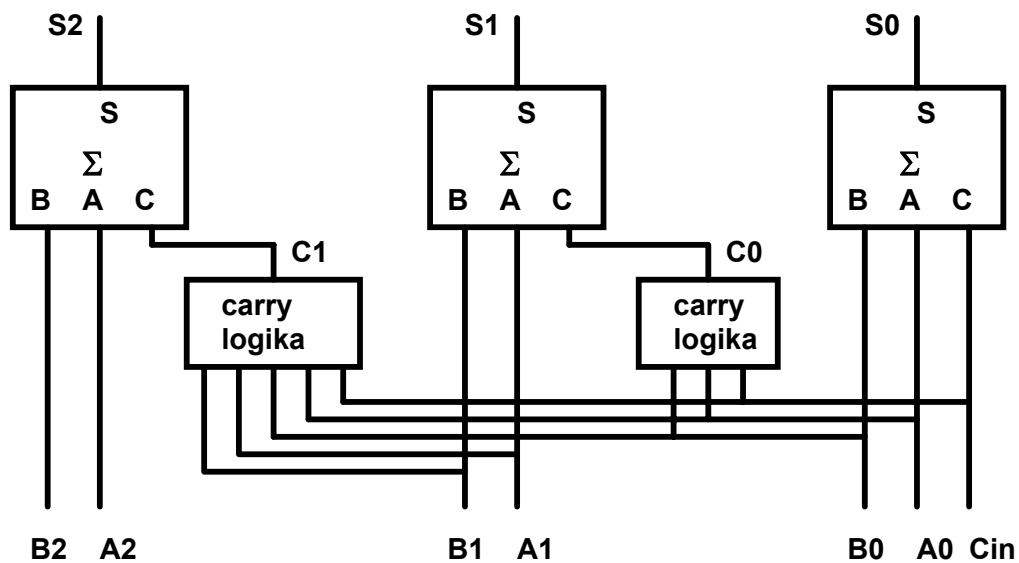
Rajzjele:

Két 4 bites összeadó kaszkádosítása
A legelső összeadó Cin bemenetére 0-át
kell kötni.

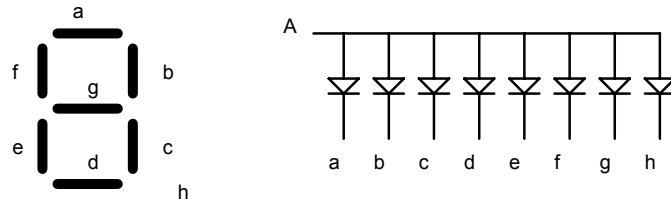
Sok bit esetén az átvitel soros terjedése nagy késleltetést okoz.

Elkerülése: átvitel gyorsítással

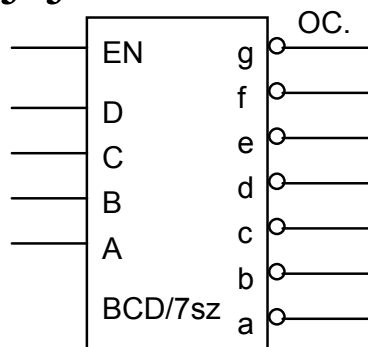

BCD/7szegmenses dekóder

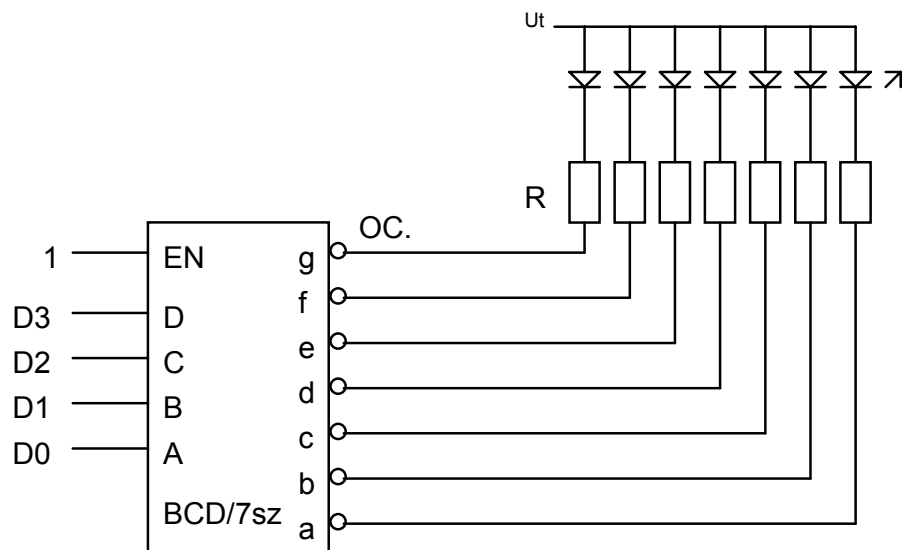
A meghajtandó LED kijelző:

A dekóder rajzjele:

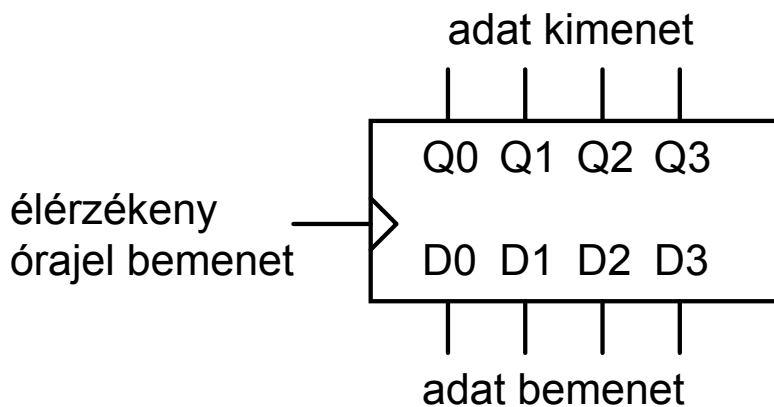
Alkalmazása:

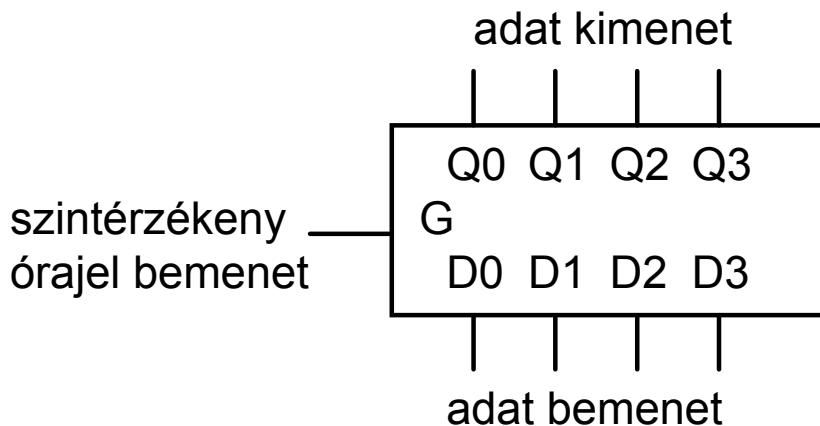
Sorrendi funkcionális elemek

(tároló tulajdonságú elemek)

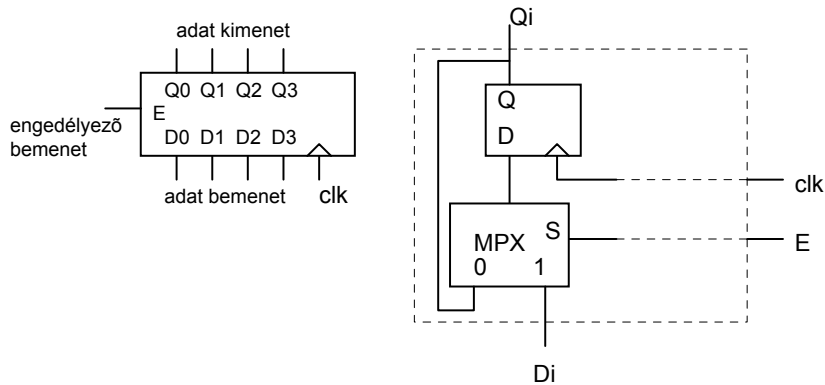
Regiszter (közös órajelű D flip-flopok)

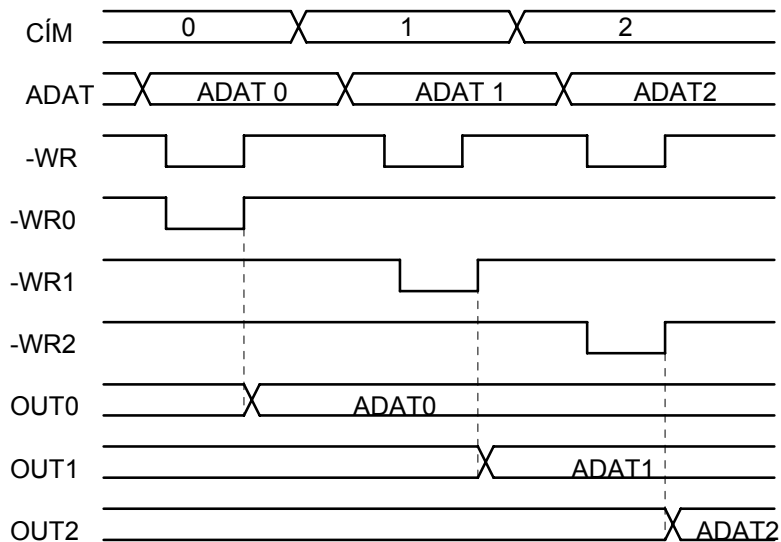
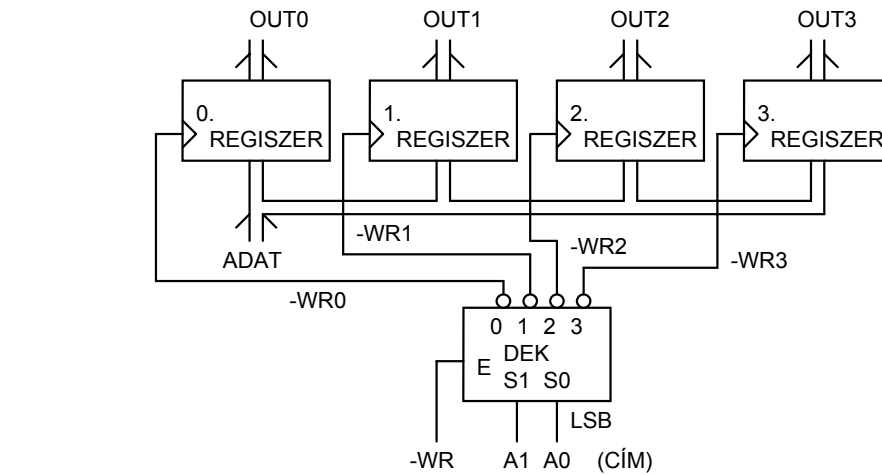
Latch (közös G-jű D-G flip-flopok)

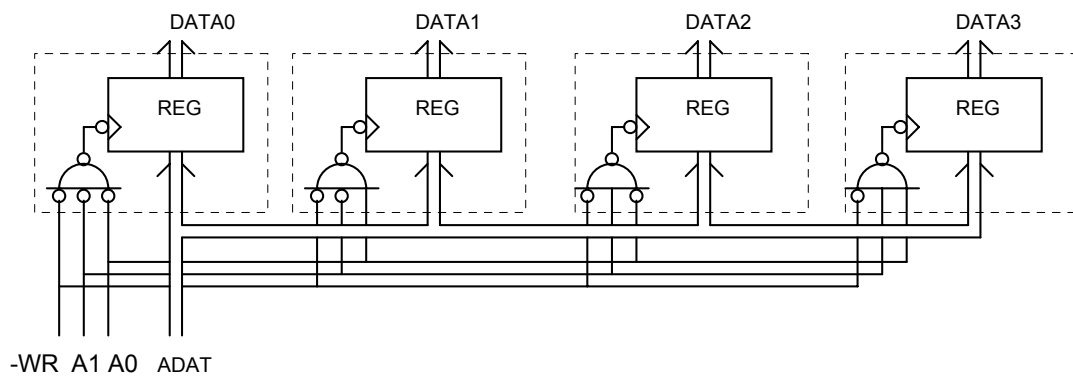
Engedélyezhető regiszter

Regiszterek beírása buszról (centralizált felépítés):

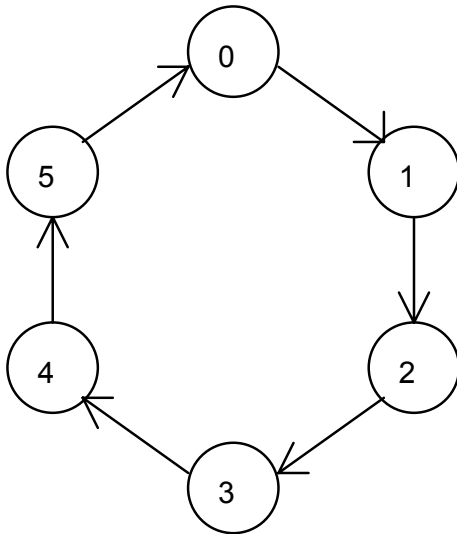
Decentralizált felépítés:

Számlálók

A számlálók (számláló üzemmódjára jellemző) állapotgráfja gyűrű alakú.

Pl. 6-os számláló állapotgráfja:

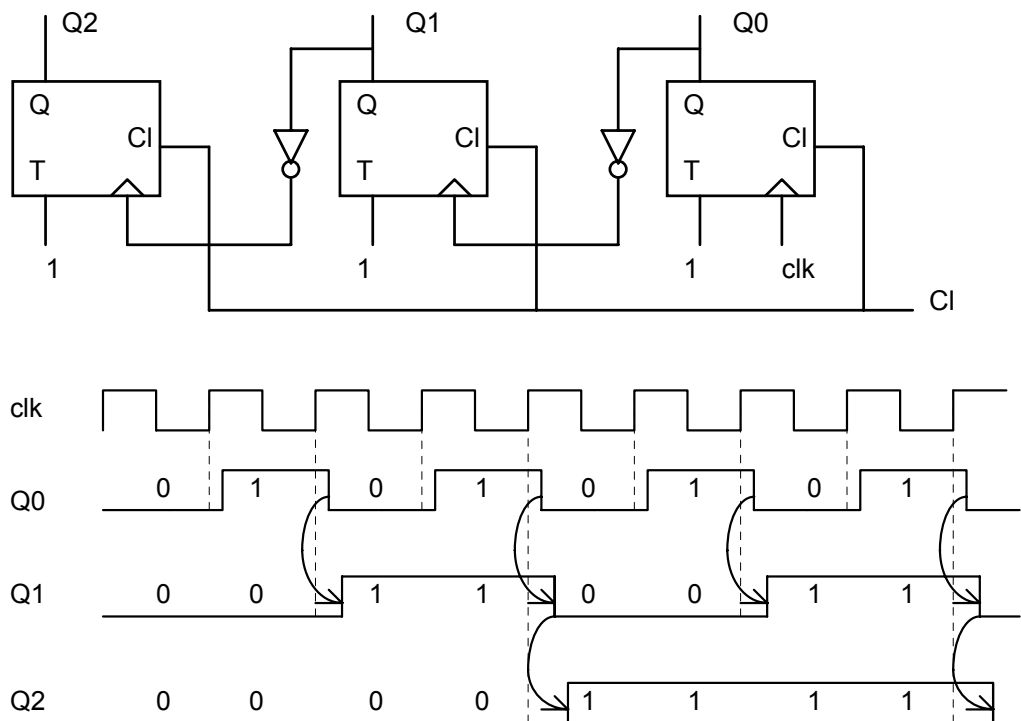

A számláló az órajeleit számolja. A ***modulusa***, a ciklus hossza.

Modulus alapján: bináris, decimális, egyéb (12-es, 6-os stb.)

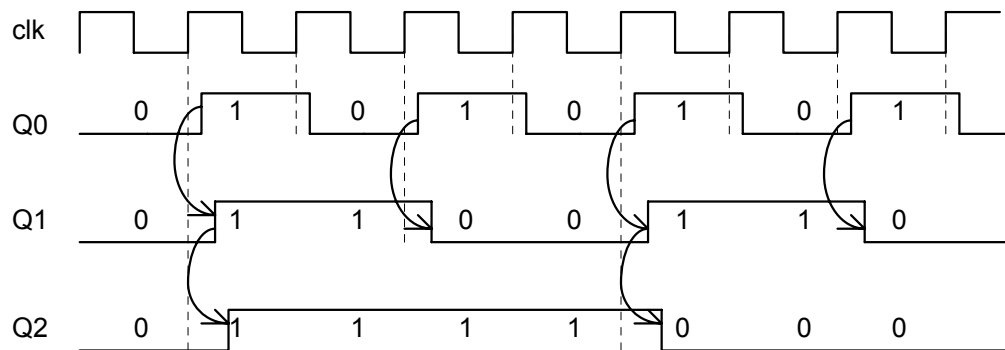
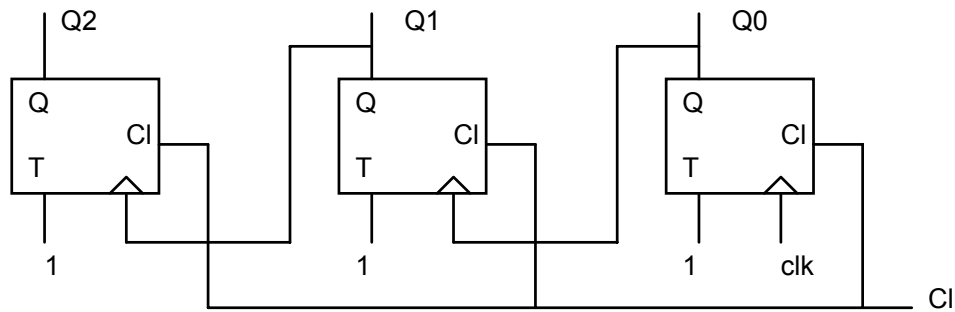
Aszinkron számláló

Aszinkron bináris *felfele* számláló,
aszinkron törléssel:

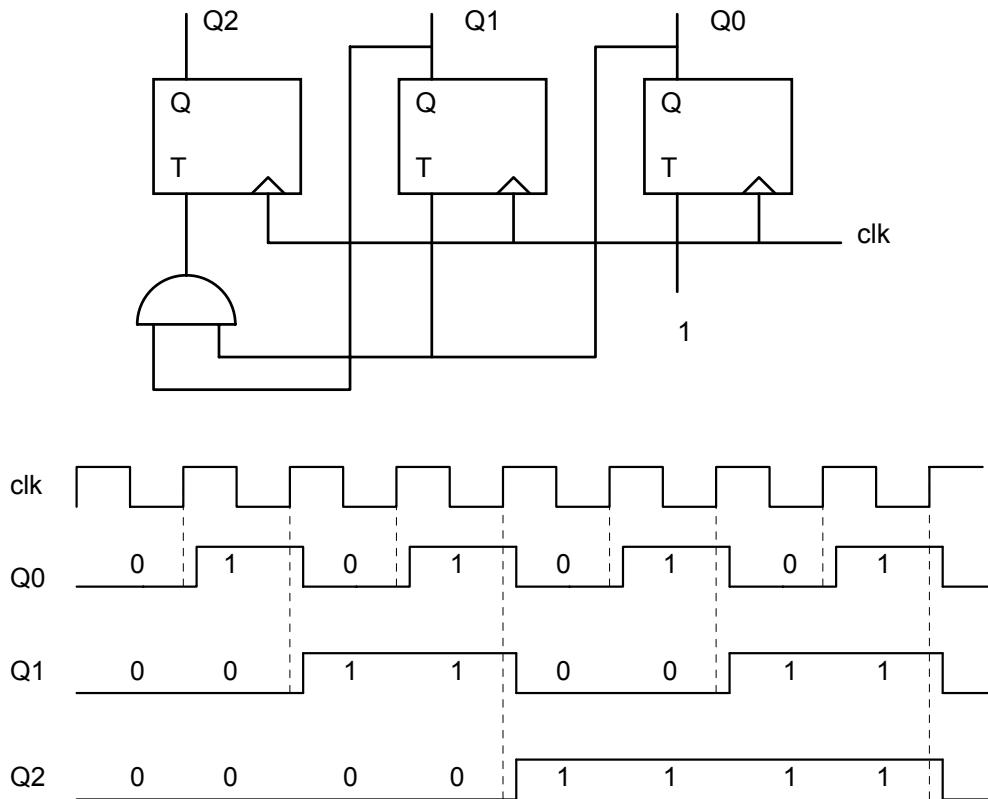
Az egyes kimenetek egyre jobban késnek az órajelhez képest.

Aszinkron bináris *lefele* számláló, aszinkron törléssel:

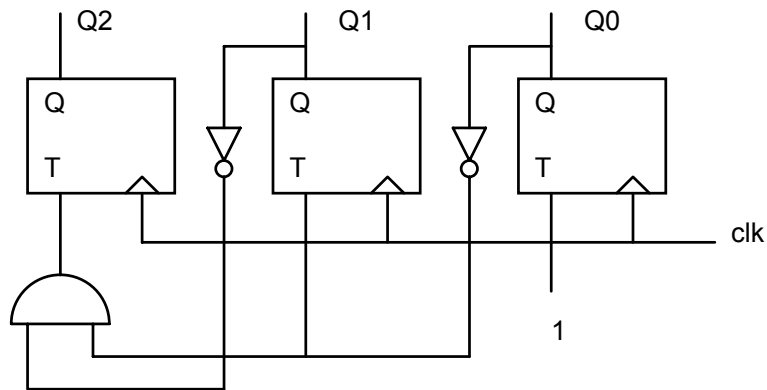
Szinkron számláló

Szinkron bináris *felfele* számláló belső felépítése:

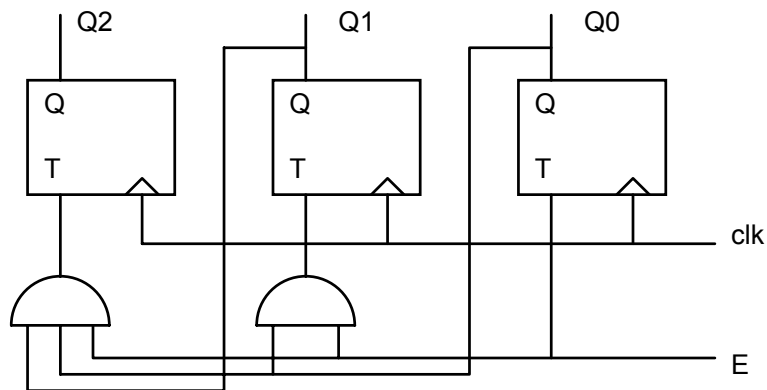

A kimenetek egyszerre váltanak, késleltetésük kicsi az órajelhez képest.

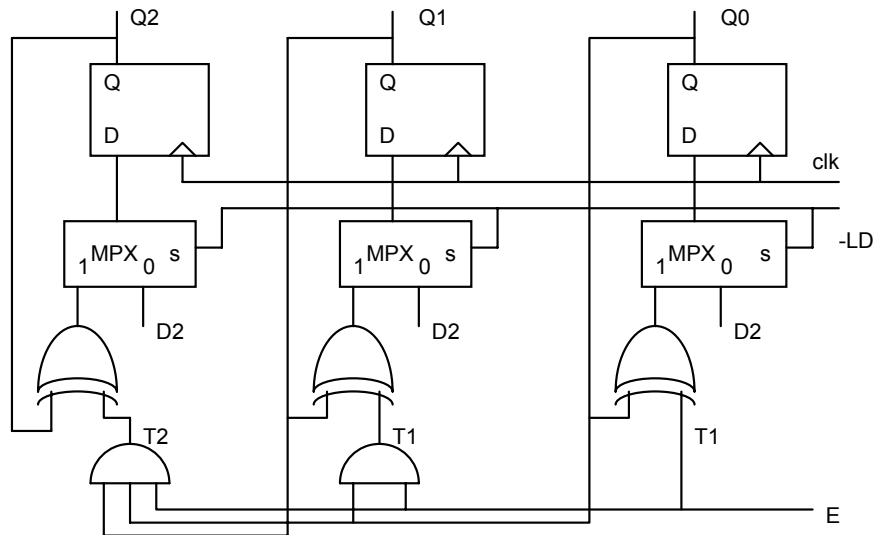
Szinkron bináris *lefele* számláló belső felépítése:

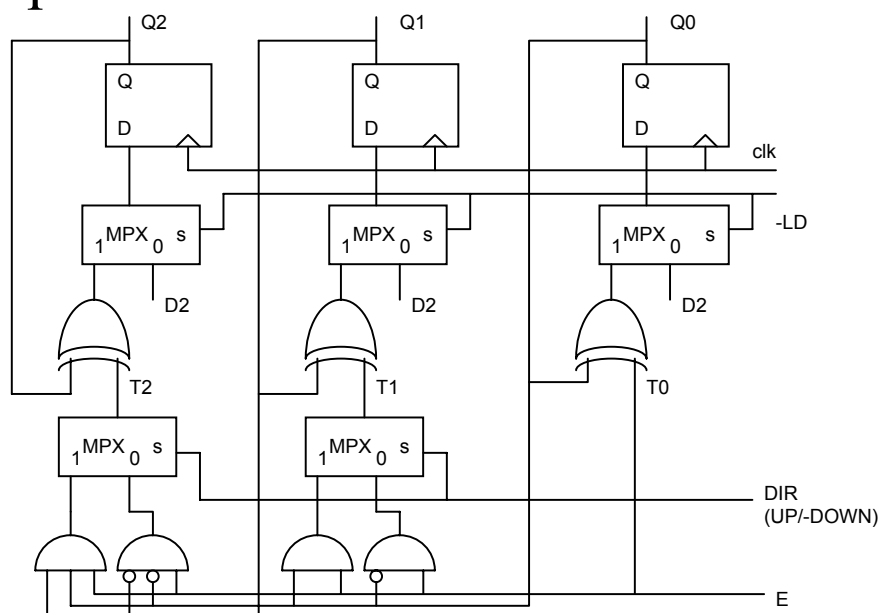
Szinkron engedélyezhető bináris felfele számláló belső felépítése:

Szinkron bináris, engedélyezhető és tölthető felfele számláló funkcionális felépítése:

Szinkron bináris, engedélyezhető és tölthető fel-le számláló funkcionális felépítése:

Számlálók vezérlő jelei lehetnek:

CL: törlés

LD: betöltés

En: engedélyezés (csak szinkron esetben)

DIR: számlálási irány

Számlálók kimeneti jelei lehetnek:

CY(carry): felfele számláló végállapota

Bináris számlálónál

$$CY = Q_0.Q_1.Q_2....$$

BO(borrow): lefele számláló végállapota

$$BO = /Q_0./Q_1./Q_2....$$

Max/min: fel-le számláló végállapotai

Bináris számlálónál

$$M/m = DIR.Q_0.Q_1.Q_2..+ / DIR./Q_0./Q_1./Q_2..$$

RCY: ripple carry

$$RCY = E.CY$$

RCO: ripple clock

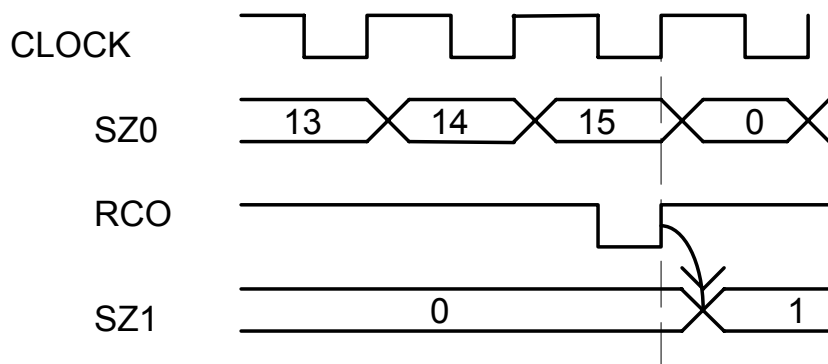
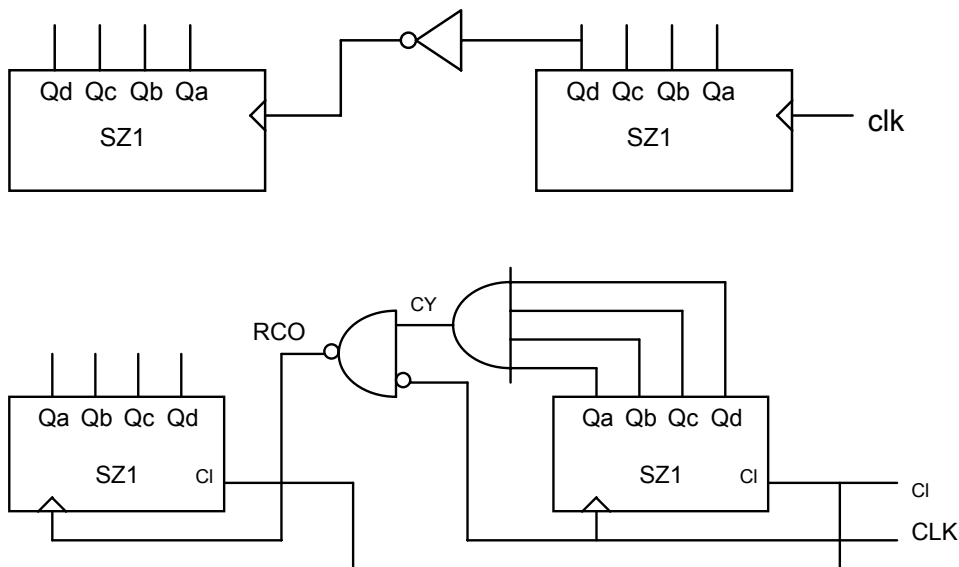
$$RCO = E./(CY./CLK)$$

Számlálók kaszkádosítása (modulus növelés)

3db 4 bites bináris számláló működése

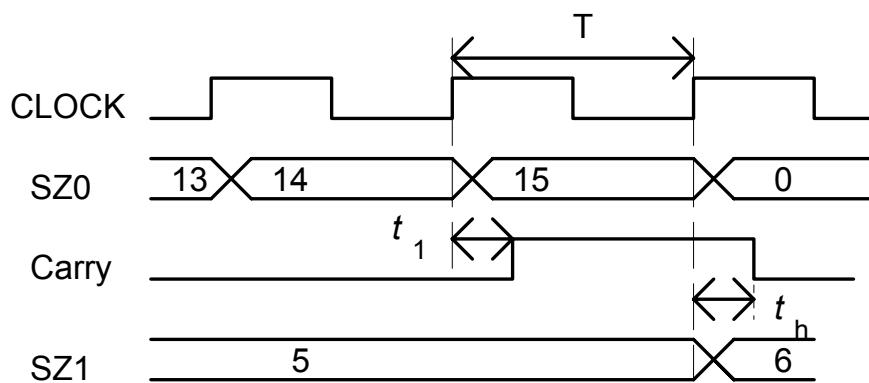
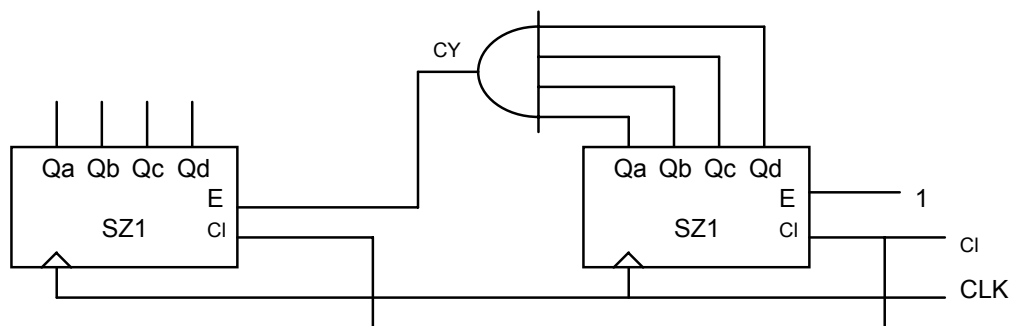
3.	2.	1.	0.
0000	1111	1111	1111
0001	0000	0000	0000

Aszinkron kaszkádosítások:

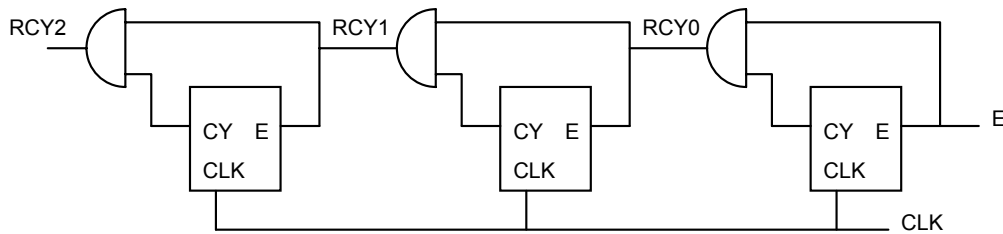

A kaszkádosított számlálók modulusai összeszorzódnak.

Szinkron kaszkádosítások:

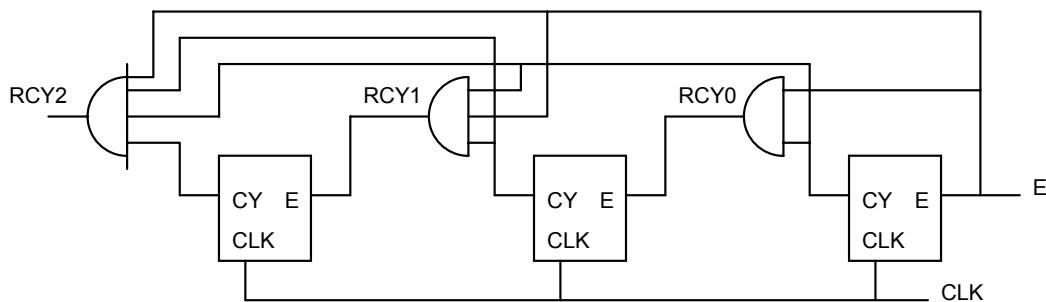
A carry soros terjesztése:

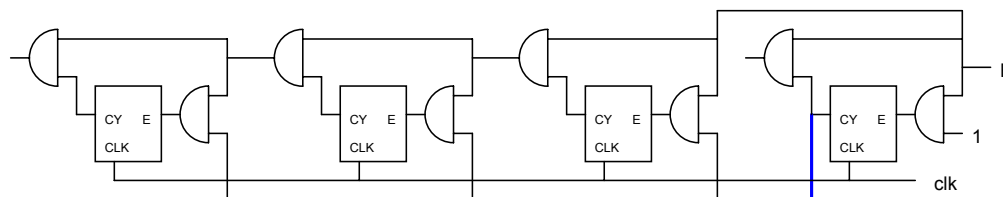
Az engedélyezés az MSB felé egyre jobban késik az órajelhez képest.

Gyorsított kaszkádosítások

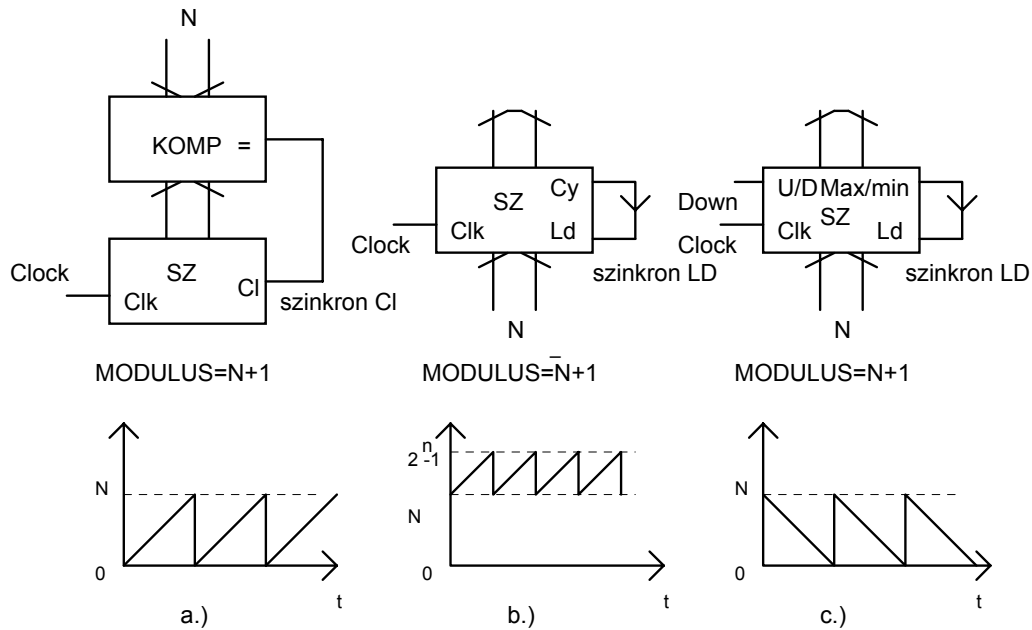
A CY párhuzamos előállításával:

A legelső CY előrecsatolásával:

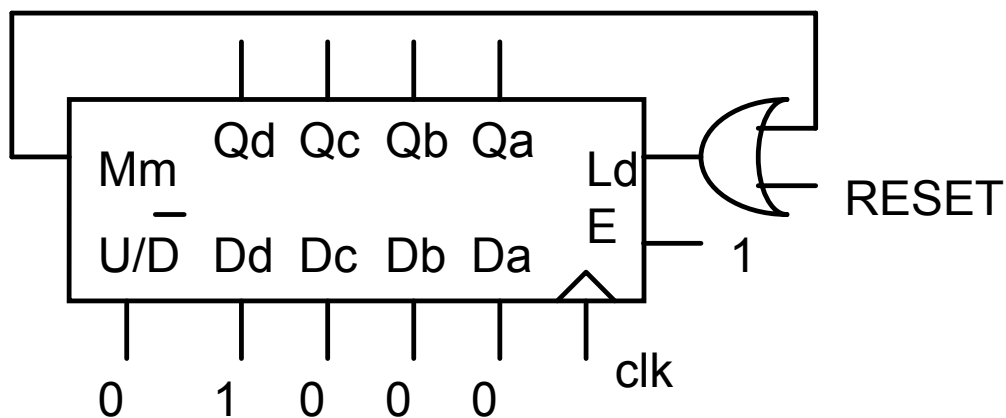

Moduluscsökkentési eljárások

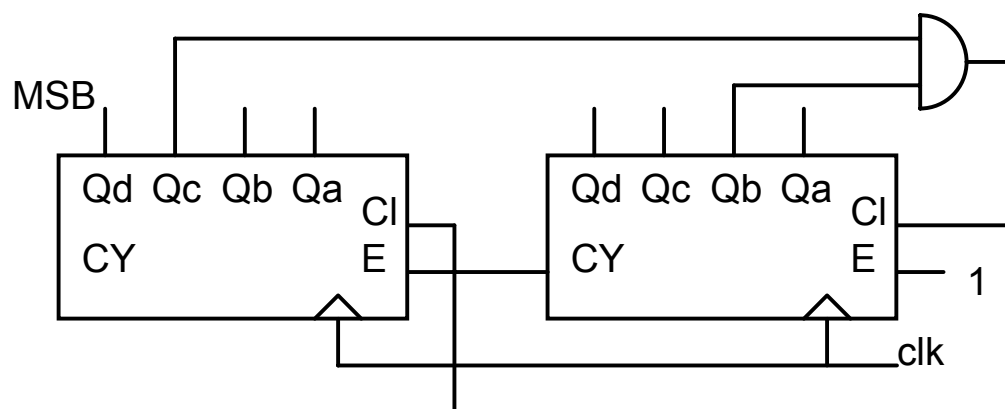
Mintapéldák:

Készítsünk 16-os szinkron tölthető lefele számlálóból 9-es modulusút. A kódolása 8-0.

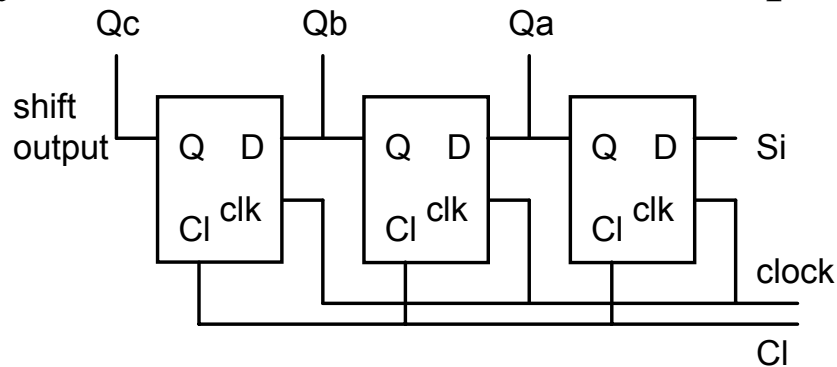
$$66_D = 00100 \ 0010_B$$

Kaszkádosítunk, majd modulust csökkentünk.

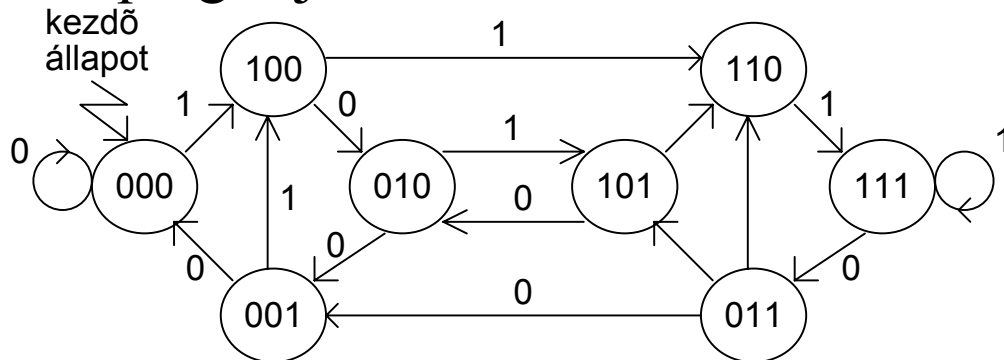

A shiftregiszter

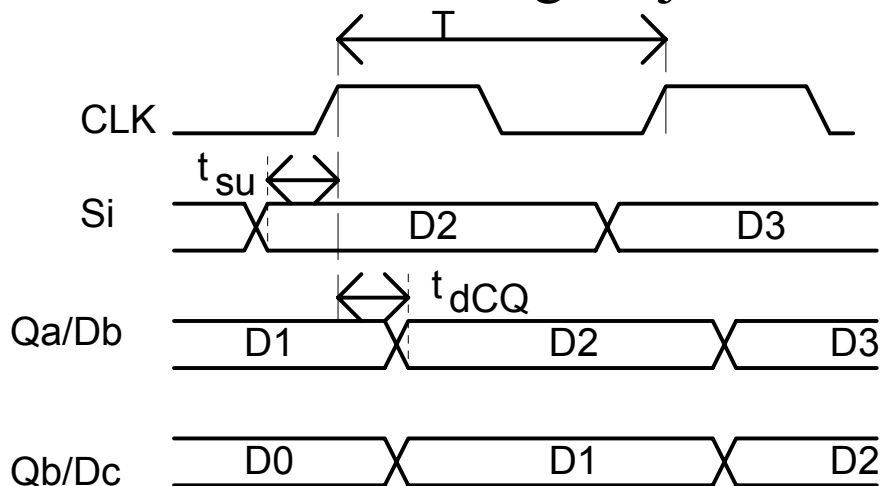
Egy balra shiftelő SHR belső felépítése:

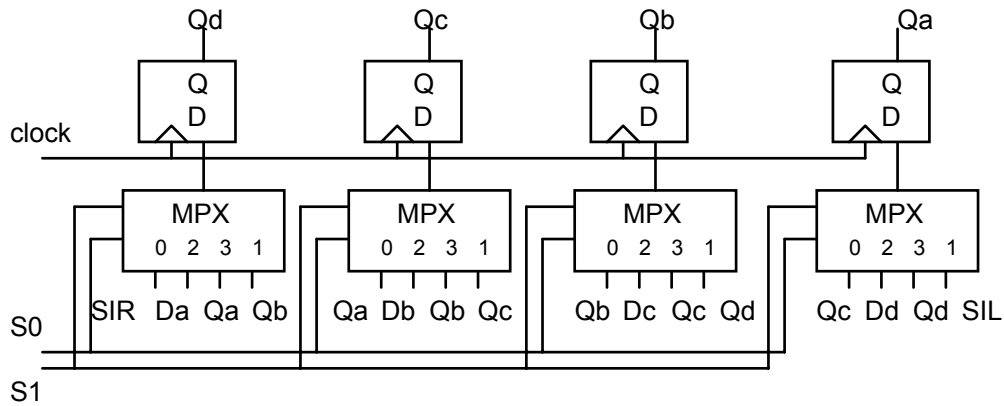
Állapotgráfja:

Működésének idődiagramja:

Tölthető, engedélyezhető, jobbra-balra shiftelő shiftregiszter belső felépítése:

S1S0

00 jobbra shift (SHR)

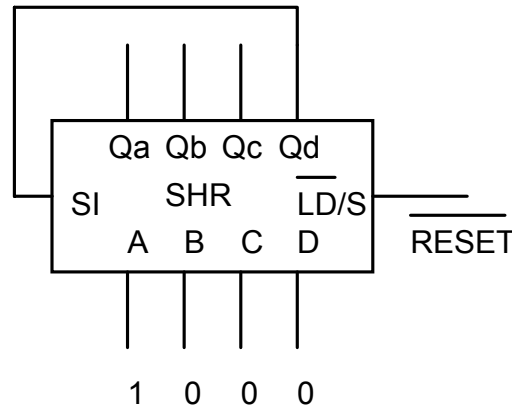
01 balra shift (SHL)

10 betölt (LOAD)

11 tart (HOLD)

Shiftregiszter mint számláló

Gyűrűs számláló:

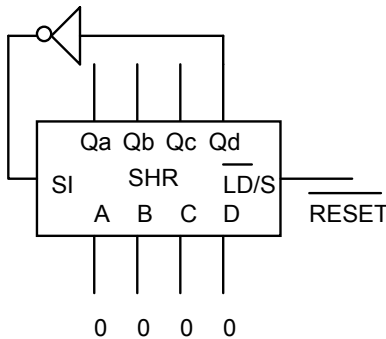

A számláló kódolása Qa, Qb, Qc, Qd:

1000, 0100, 0010, 0001

N bites SHR esetén a modulusa: N

Johnson számláló:

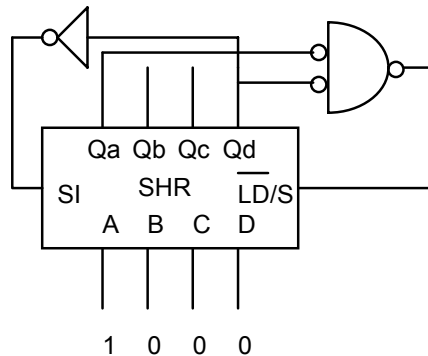

A számláló kódolása Qa, Qb, Qc, Qd:

0000, 1000, 1100, 1110, 1111, 0111, 0011, 0001

Modulusa N bites SHR esetén: $2N$

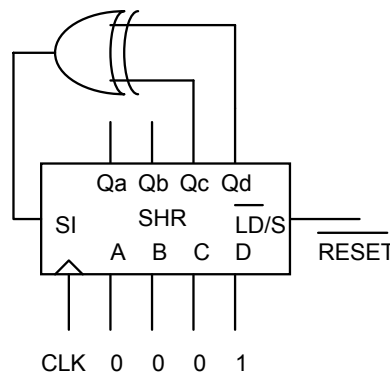
Önkorrigáló Johnson számláló

Néhány órajelen belül tetszőleges állapotból beletalál a normál ciklusba.

Pl: 1010, 1101, 0110, 1000,...

Álvéletlen generátor MOD 2 visszacsatolt shiftregiszterrel

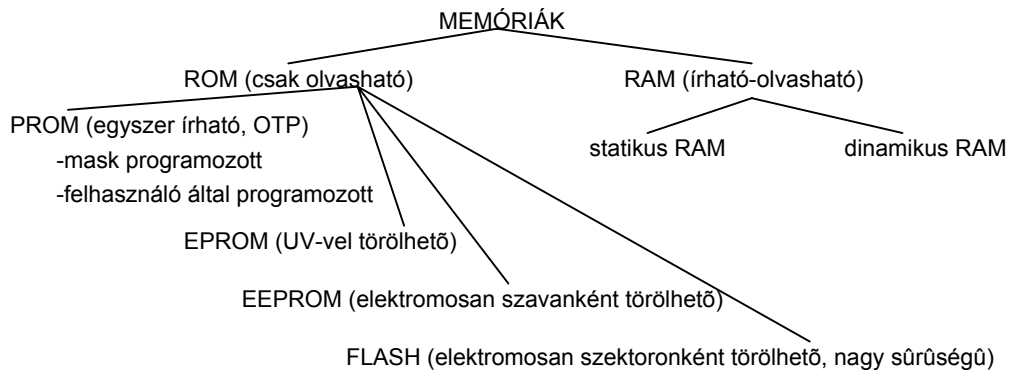

Kódolása:

0001, 1000, 0100, 0010, 1001, 1100, 0110,
1011, 0101, 1010, 1101, 1110, 1111, 0111,
0011

Modulusa N bites SHR és maximális ciklushosszú visszacsatolás esetén: $2^N - 1$

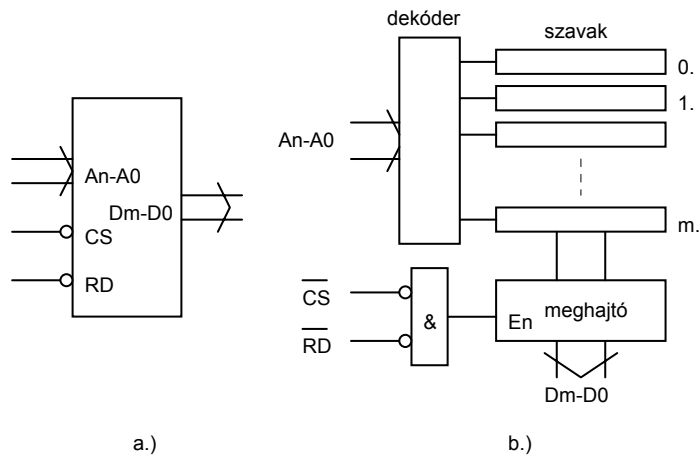
Memória elemek:

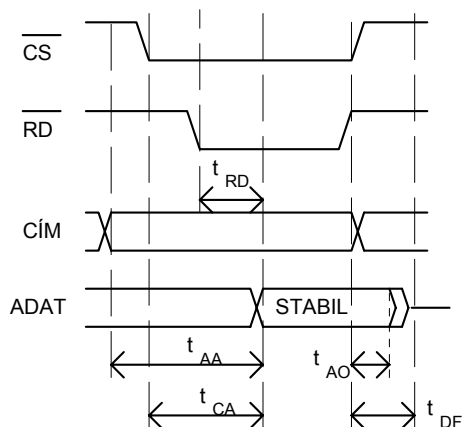
Jellemzők:

szószélesség, byte szám, hozzáférési idő

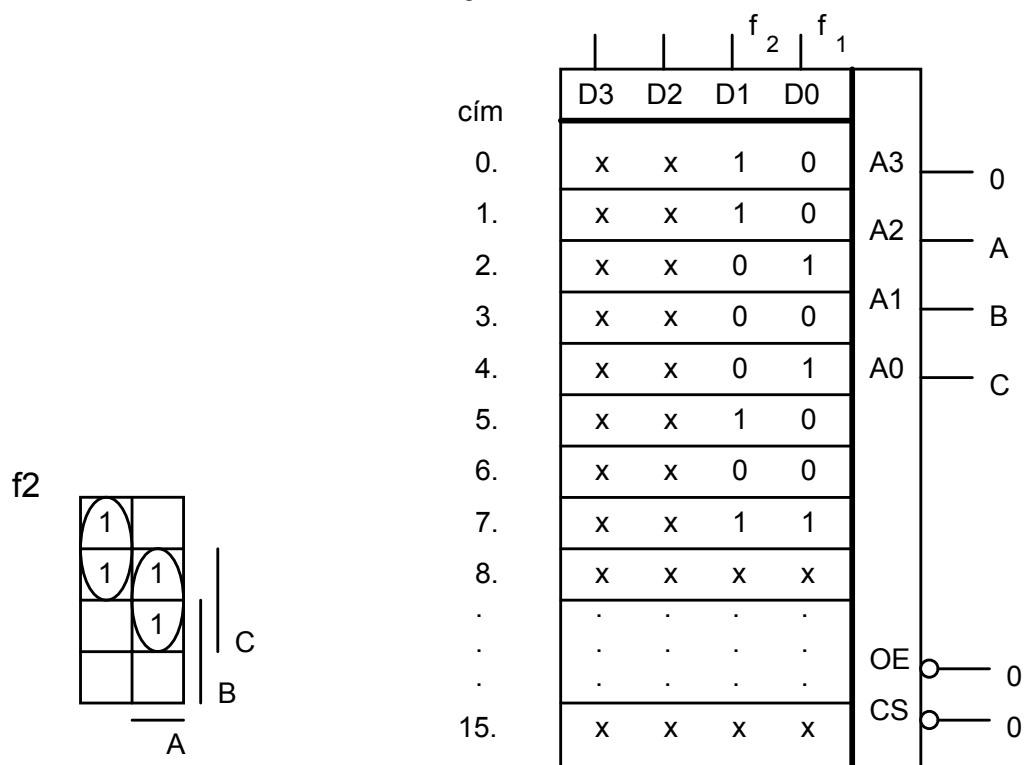
ROM

Olvasás idődiagramja:

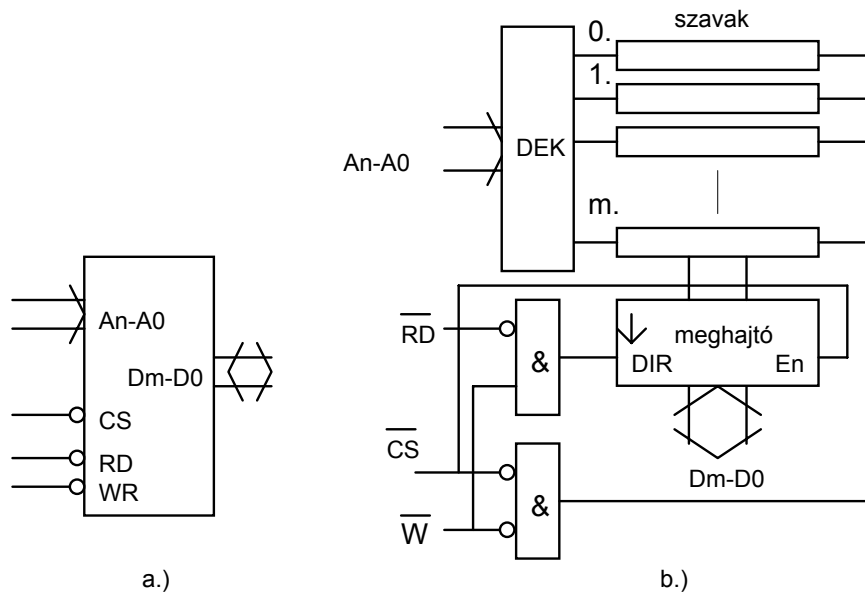
ROM mint iniverzális KH:

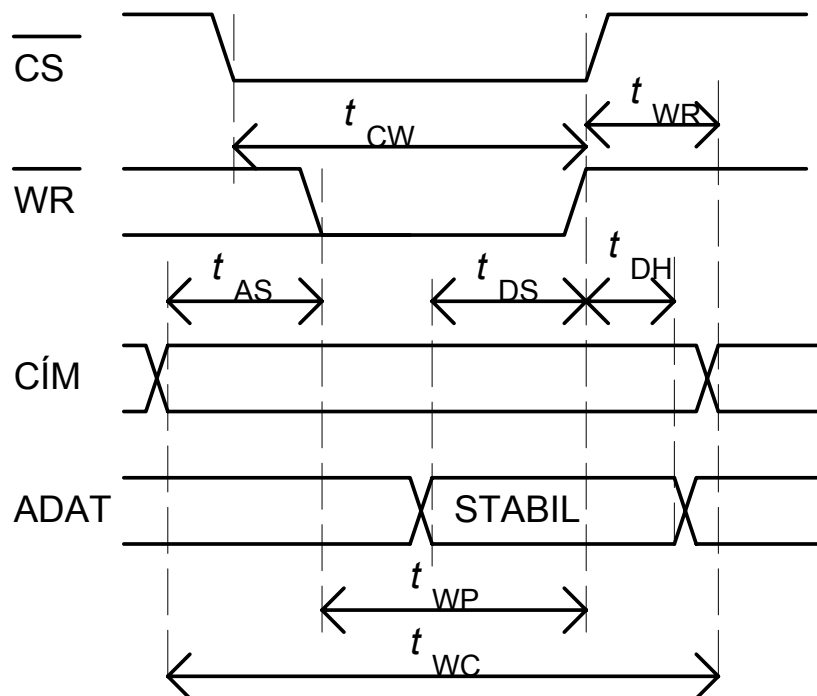
$$f_2 = \overset{\text{a.)}}{\overline{A}\overline{B}} + AC = \overset{\text{b.)}}{\overline{A}\overline{B}\overline{C}} + ABC + \overline{A}\overline{B}C + \overline{A}\overline{B}C$$

A tartalom az igazságtábla.

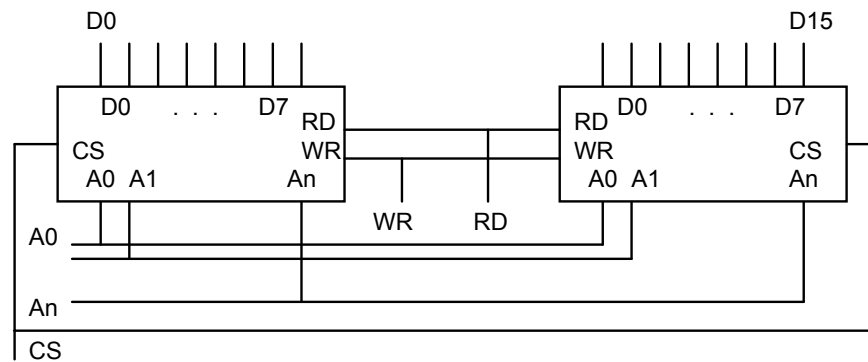
RAM

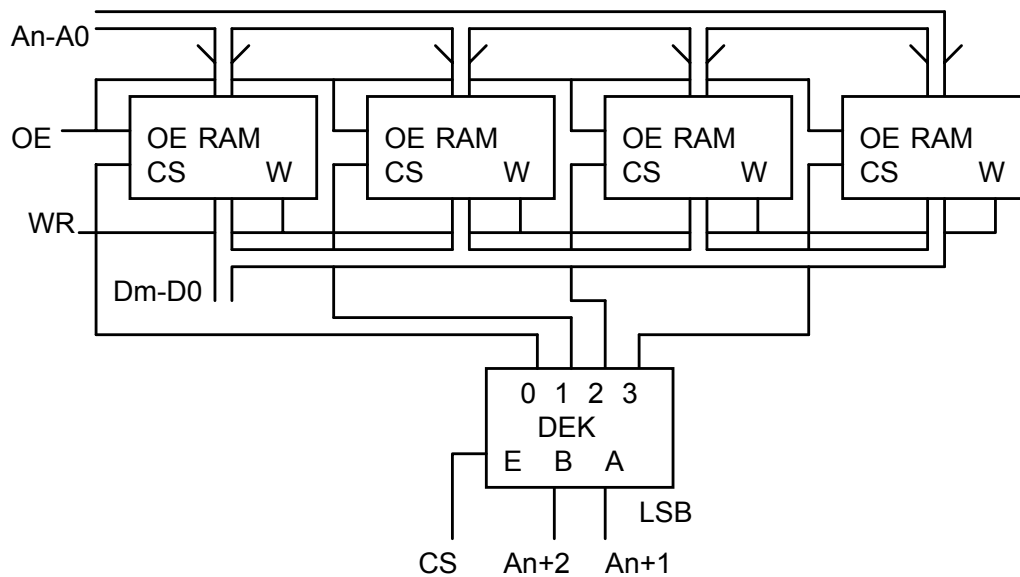
Statikus RAM írási ciklusa:

Memóriák szélességének növelése

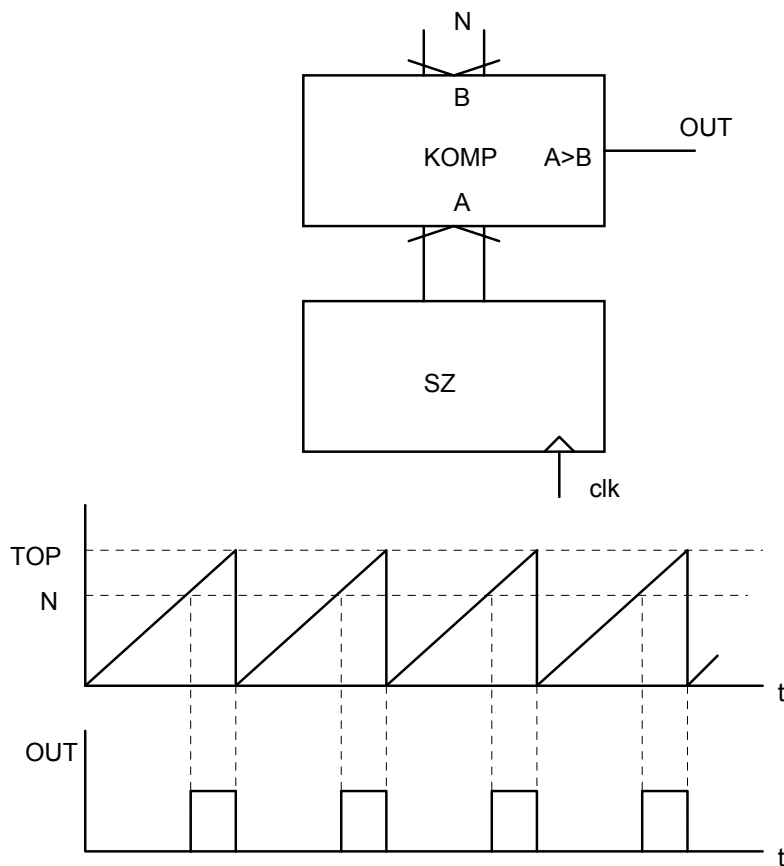

Memóriák kapacitásának növelése

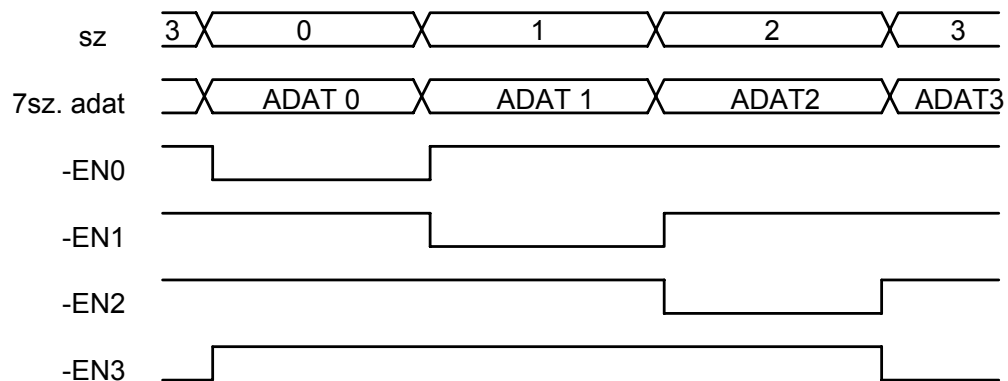
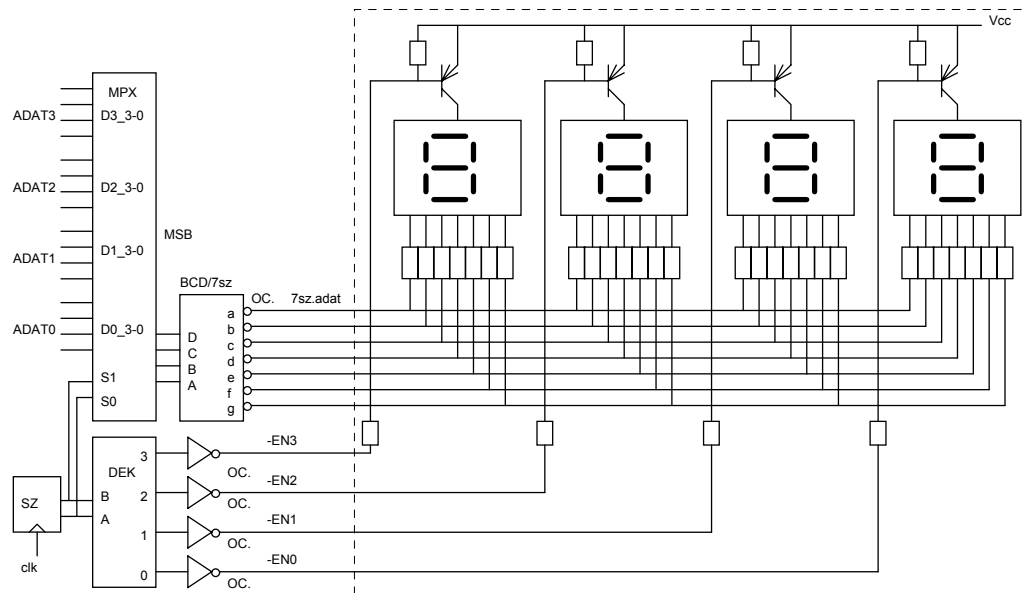

Példák funkcionális elemekkel felépített logikákra:

PWM (változtatható kitöltési tényezőjű jel) előállítása.

Időmultiplexált kijelző megvalósítása

Mátrix billentyűzet kezelése

